

Η τελευταία μαύρη γάτα-συνέντευξη με τον Κ. Γάκη και τον Κ. Μπιμπή

kaboomzine.gr/teleftea-mavri-gata-sinentefxi-ton-k-gaki-ke-ton-k-bimpi

από Βάσια Τσώτσου

18 Μαρτίου 2017

Μια συνάντηση με αφορμή την *Τελευταία μαύρη γάτα* του Ευγένιου Τριβιζά, έτσι όπως αυτή παρουσιάζεται από την ομάδα *Ιδέα*.

*Εάν δεχτούμε ότι κάθε καλλιτεχνική εμπειρία προϋποθέτει μια νέα συνάντηση, σε αυτή την περίπτωση ο λόγος αφορά την ομάδα *Ιδέα* και τον σύγχρονο παραμυθά Ευγένιο Τριβιζά. Σημείο εκκίνησης αναμφισβήτητα ο λόγος. Αφετηρία το δίχως άλλο η *Ιδέα*.*

*Πρόκειται για μια θεατρική μεταφορά της ομώνυμης ιστορίας της *Τελευταίας Μαύρης Γάτας* στο Θέατρο Άλφα. Ένα κείμενο κατεξοχήν πολιτικό, η ανάγνωση του οποίου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ένα κοινό που φαίνεται να μην έχει συγκεκριμένη ηλικία. Ο αλληγορικός χαρακτήρας και ο ανθρωπομορφισμός που εντοπίζεται μέσα στο κείμενο, προωθεί με μεγάλη επιτυχία τη λειτουργία του ως φαινόμενο στο χώρο του σύγχρονου παιδικού βιβλίου.*

Η παρουσία του κειμένου στις περισσότερες κριτικές και αναφορές στον έντυπο λόγο φέρει τα χαρακτηριστικά ενός αντιρατσιστικού κυρίως έργου. Αρκετοί αναλυτές εμμένουν στο να διαβάσουν το παραμύθι ως μια κριτική ενάντια στα ολοκληρωτικά καθεστώτα (η εξολόθρευση κάθε μαύρου γάτου σε αντιστοιχία με την εξολόθρευση κάθε Εβραίου). Η

αλήθεια είναι ότι η ιστορία του μύθου βασίζεται στην εξόντωση, οι διαστάσεις όμως που μπορεί να λάβει μέσω της διαφορετικής της οπτικής ανοίγει το πεδίο για περισσότερες από μια πολιτικές εκδοχές.

Ως αναγνώστες ερχόμαστε αντιμέτωποι με ένα συγγραφικό σύμπαν που μας ξεπερνά. Ως θεατές έχουμε την τύχη να απολαύσουμε μια παράσταση με καλλιτεχνική εντιμότητα, σύγχρονη σκηνοθετική ματιά και υπέρμετρη αγωνία. Αγωνία που έχει ένα πολύ συγκεκριμένο στόχο και μεταφέρει ένα πολύ συγκεκριμένο μήνυμα. Το αίτημα της παράστασης υπηρετεί λεπτό προς λεπτό τη γραφή του Ευγένιου Τριβιζά και οι θεατές ανεξαρτήτως ηλικίας αποχωρούν με κοινά συναισθήματα και σκέψεις.

Στο Θέατρο Άλφα συναντήσαμε τον Κώστα Γάκη και τον Κωνσταντίνο Μπιμπή, ιδρυτικά μέλη της ομάδας Ιδέα και σκηνοθέτες της συγκεκριμένης παράστασης, θέτοντας ερωτήματα που σχετίζονται άμεσα με την παράσταση και κυρίως έμμεσα με το πώς μια σύγχρονη ομάδα νέων ηθοποιών και σκηνοθετών στην Αθήνα του 2017 και δεκαέξι χρόνια μετά τη συγγραφή του κειμένου του Τριβιζά, αναγνωρίζει μέσα στο έργο βασικές προκείμενες που σχετίζονται με το ζήτημα της εξουσίας.

Θα θέλαμε εάν μπορείτε να σκιαγραφήσετε την κοινωνία μέσα στην οποία ζει «Η Τελευταία Μαύρη Γάτα».

Κων/νος Μπ. Η δική μας κοινωνία νομίζω ότι είναι. Ο Τριβιζάς σε όλα του τα μυθιστορήματα πάνω κάτω αυτό κάνει. Δημιουργεί σύμπαντα τα οποία αντλούνε υλικό από το δικό μας σύμπαν και ανάλογα με το τι θέλει να πει σε κάθε του βιβλίο παραλλάσσει τους στόχους που έχει θέσει στην αρχή. Στην ουσία αυτό κάνει και εδώ. Η ιστορία αφορά ένα νησί, όπου η ζωή κυλάει κανονικά: η κυβέρνηση έχει τις ανησυχίες της κάθε κυβέρνησης της σημερινής ζωής και οι πολυεθνικές εταιρίες έχουν αντίστοιχα τις δικές τους ανησυχίες και διαλόγους με την κυβέρνηση. Στην κοινωνία του νησιού υπάρχει μια λέσχη προληπτικών, όπως την ονομάζει ο Τριβιζάς, μια εξτρεμιστική δηλαδή οργάνωση, μια κάπως σαν μια νεοφασιστική οργάνωση, μια οργάνωση η οποία τέλος πάντων θεωρεί ότι οι μαύρες γάτες είναι κακές, δυσοίωνες, γρουσουζίκες και πρέπει να εξαλειφθούν. Και πείθει την κυβέρνηση να αρχίσει να κατηγορεί όλες τις μαύρες γάτες για όλα τα δεινά που μαστίζουν το τόπο. Την ανεργία, την οικονομική κρίση, όλα αυτά για τα οποία υποφέρουν οι κάτοικοί. Η μόνη διαφορά θα έλεγα με την πραγματικότητα είναι ότι οι γάτες μιλούν μεταξύ τους και έχουν τη δυνατότητα της ανθρώπινης υπόστασης, ας πούμε. Γιατί πρέπει να σας πω ότι μέσα από τα μάτια των γάτων παρακολουθούμε αυτή την ιστορία που εξελίσσεται.

Watch Video At: <https://youtu.be/nXGlx33qZnQ>

Ο ήρωας τελικά είναι γάτος ή γάτα;

Κων/νος Μπ. Γάτος είναι.

Κώστας Γ. Ο τελευταίος μαύρος γάτος.

Κώστας Μπ. Νομίζω βασικά ότι ο τίτλος δεν είναι καθόλου τυχαίος . Νομίζω δηλαδή ότι εάν είσαι γάτος ή γάτα, είναι το ίδιο, είσαι γάτα. Υπάρχει μια προσπάθεια του Τριβιζά γενικώς να δείξει ότι είμαστε γάτες, είμαστε άνθρωποι. Τώρα άμα είσαι άνδρας ή γυναίκα είσαι άνθρωπος.

Κώστας Γ. Γι' αυτό ακολουθεί το γένος του ζώου ας πούμε.

Θεωρείτε ότι σε αυτό το έργο του Τριβιζά η εξουσία είναι ενικού ή πληθυντικού αριθμού?

Κώστας Γ. Υπάρχουν πολλά επίπεδα, σίγουρα δεν είναι μόνο η πολιτική εξουσία, στην οποία υποτίθεται ότι υπακούουν. Στο διαδίκτυο μπορείς να βρεις άπειρα ντοκιμαντέρ που δείχνουν πώς η πραγματική εξουσία δεν βρίσκεται στα χέρια της πολιτικής εξουσίας, αλλά στις εταιρίες και στους μεγάλους εμπορικούς συνασπισμούς. Το ίδιο πράγμα καταδεικνύει και ο Τριβιζάς. Βέβαια υπάρχουν και άλλα μικρότερα επίπεδα εξουσίας. Είναι λεπτεπίλεπτη η γραφή του. Ας πούμε ακόμα και η «αυτό αναφορική εικόνα» του Ραζμίρου είναι μια μικρή εξουσία και πάλι. Η εξουσία της ομορφιάς, του αντικειμενικού, του προβαλλόμενου προτύπου. Υπάρχουν πολλά επίπεδα. Εμένα πιο πολύ με φοβίζει αυτό, πώς ο καθένας ενσωματώνει όλη αυτή την πίεση της εξουσίας που έρχεται από πάνω και ουσιαστικά την αναπαράγει.

Κων/νος Μπ. Η κριτική που ασκεί ο ίδιος ο Τριβιζάς στην αυτό-οργάνωση των γάτων και στο πώς λειτουργεί η εξουσία μέσα στην αυτό-οργάνωση των γάτων, δηλαδή, εκεί θεωρώ ότι ασκεί μια κριτική στοχευμένη και στα πιο, αν θέλεις, αμεσοδημοκρατικά συστήματα, στα πιο αναρχοκομμουνιστικά πρότυπα εξουσίας, γιατί ούτε κι εκεί βγαίνει συνεννόηση. Και είναι πραγματικά αυτός ο συγγραφέας πολύ ιδιαίτερος, γιατί δεν παίρνει θέση, είναι σαν πραγματικά να τον ενδιαφέρει να αποτυπώσει την πραγματικότητα χωρίς να παίρνει ακριβώς θέση ενώ παίρνει τη θέση της ανθρωπιάς, του ανθρώπου. Πολιτική θέση συγκεκριμένα δεν ξέρω εάν παίρνει.

Τι χαρακτηριστικά έχει ο ήρωας της ιστορίας;

Κώστας Γ. Ανθρώπινα. Είναι σαν τον καθένα μας με έναν τρόπο. Είναι σαν τον άνθρωπο της διπλανής πόρτας που όταν ενσκήπτει το κακό, ξαφνικά βρίσκεται σε ένα πράγμα κεραυνοβολημένος... και εκεί ορισμένοι άνθρωποι αναδεικνύονται με έναν τρόπο σε ηγετικούς αντι-ήρωες θα λέγαμε. Δηλαδή τώρα μιλώντας για εξουσία, ο μαύρος γάτος επιχειρεί να αναλάβει μια κάποια όχι εξουσία, αλλά να γίνει ο εμπνευστής ενός κινήματος κοινής λογικής, αντίστασης, σε αυτό το παράλογο πράγμα που φυτρώνει. Πραγματικά πάνω σε δύσκολες καταστάσεις έχω δει ορισμένους ανθρώπους που στα πολύ δύσκολα ξεδιπλώνουν κάποιες διαφορετικές με πριν ποιότητες... Που ξαφνικά αναλαμβάνουν ευθύνες, τρέχουν, δένουν, λύνουν, βοηθούν, είναι αλληλέγγυοι και λες: κοίτα τι ωραία που πάνω σ αυτό το σκληρό πράγμα που ζούμε που λέγεται κρίση, υπάρχουν άνθρωποι που δεν πίστευες ότι θα αντιδράσουν με τέτοια ανακλαστικά αλληλέγγυα προς τους άλλους και το κάνουν και αυτό από μόνο του σε κάνει να χαμογελάς. Έτσι και ο μαύρος γάτος, δε δείχνει ότι είναι ούτε κάποιος Αχιλλέας, ούτε κάποιος Οδυσσέας.. κάποιος ήρωας, ή κάποιος μυώδης τύπος.. Είναι ένας γάτος σαν όλους τους άλλους, αλλά μέσα στη δυσκολία καταφέρνει να αποκαλύψει ποιότητες πανανθρώπινες και ηθικές και γι' αυτό ουσιαστικά πολιτικές και επαναστατικές. Φοβόμαστε τη λέξη επανάσταση και έχει γίνει σλόγκαν μόνο για τις διαφημίσεις, αλλά έχει πολύ ενδιαφέρον να το επαναφέρουμε αυτό στο προσκήνιο. Δεν είναι τυχαίο ότι εμείς στο θέατρό μας θέλαμε να έχουμε ένα παιδικό το οποίο θα φυτεύει στα μυαλά των παιδιών μια σκέψη για την αλλαγή αυτού του κόσμου.

Σε αυτό το επίπεδο η επανάσταση ταυτίζεται με την αντίσταση;

Κων/νος Μπ. Όχι. Η επανάσταση δεν ξέρω και εγώ φιλοσοφικά πως τοποθετείται σαν όρος, αλλά με το δικό μου το μυαλό είναι αποτέλεσμα της αντίστασης, ενώ είναι κάτι που όταν αθροίζονται οι αντιστάσεις τότε προκύπτει μια επανάσταση. Και σε αυτή την περίπτωση το βλέπουμε να συμβαίνει αυτό το πράγμα σε όλο το μυθιστόρημα. Δηλαδή βλέπουμε τον μαύρο γάτο να περνάει στην αντίσταση στην ουσία, να χάνει τον φίλο του και να συνεχίζει, να ερωτεύεται, να χάνει την αγαπημένη του και να συνεχίζει και πάλι να αντιστέκεται. Είναι σαν να έχει μείνει μόνος του και να φορτώνεται την αντίσταση όλων των γάτων στην πλάτη του. Στο τέλος όμως ξαναβρίσκει τον φίλο του και μετά διαπιστώνει ότι τελικά δεν πέθανε η αγαπημένη του.. Είναι δηλαδή τόσο δυνατή η αντίσταση που τους φέρνει και πίσω από το θάνατο.

Κώστας Γ. Σε πολιτικό πεδίο έτσι όπως το θέτει ο Κωνσταντίνος συμφωνώ διότι ως κοινωνικό ξέσπασμα ή με πολιτικούς όρους η επανάσταση είναι το παράγωγο μικρών εστιών αντίστασης, αλληλεγγύης κτλ. Αλλά εγώ πολλές φορές σκέφτομαι ποιητικά, σκέφτομαι ότι η επανάσταση είναι λίγο πιο πίσω.. είναι μια έννοια ξε-βολέματος της κάθε στιγμής. Υπάρχει ένα μικρό σαράκι σε ανθρώπους, οι οποίοι αγωνίστηκαν, οι οποίοι με τον τρόπο τους αγωνίζονται, οι οποίοι ποτέ δεν αρκούνται σε ένα βόλεμα ή σε ένα ψεύτικο παράδεισο και αυτό ισχύει από τις μικρο-ιστορίες διαφορετικών ανθρώπων. Από την ιστορία του ηλεκτρολόγου για παράδειγμα, που βάζει πρίζες στο σπίτι μας με αυτή την έντονη σπίθα της ποιητικής επανάστασης αν θέλεις, μέχρι και τον Τσε Γκεβάρα, ο οποίος τη στιγμή που έγινε καθεστώς η επανάσταση σε μια χώρα, είπε «γεια σας, πρέπει να φύγω να πάω κάπου αλλού να συνεχίσω»... Οπότε αυτή η ποιητική ματιά ποτέ δεν θα καταθέσει τα όπλα.

Πώς προωθείται ο μύθος;

Κων/νος Μπ. Λίγο πριν το φινάλε αποκαλύπτεται στο μυθιστόρημα η πραγματική αλήθεια. Οι προληπτικοί που είπαμε πριν, που κυνηγάνε τις μαύρες γάτες, έχουν ένα επίπεδο γραφικότητας. Από το επίπεδο αυτής της γραφικότητας μέχρι να πειστεί η κυβέρνηση για να ξεκινήσει ο μεγάλος διωγμός για τις μαύρες γάτες, αυτό το επόμενο βήμα, το κάνουν με τη βοήθεια της πολυεθνικής. Δεν καταλαβαίνουμε ακριβώς το γιατί, μέχρι που στο τέλος του μυθιστορήματος αποκαλύπτεται ότι αυτή η πολυεθνική είχε σκοπό να εξαφανιστούν όλες οι μαύρες γάτες και κατ' επέκταση όλες οι γάτες από το νησί και να φέρει ένα τεράστιο καράβι γεμάτο ποντίκια κι άλλο ένα πιο τεράστιο καράβι γεμάτο φάκες, παγίδες, δόκανα. Οπότε όλο αυτό το σχέδιο έχει σκοπό τον πλουτισμό αυτής της πολυεθνικής επιχείρησης. Βλέπουμε ότι αυτή η επιχείρηση ήταν ο μοχλός για να περάσουν από την γραφικότητα οι γραφικοί στην πραγματικότητα και να πειστεί η κυβέρνηση με πολύ πια ξεκάθαρα μέσα [να μην χάσει εκλογές, να μη φύγει από πάνω της η ευθύνη, κ.α] να πειστεί να βοηθήσει τους γραφικούς για να κυνηγήσουν όλοι μαζί τις γάτες. Οπότε λοιπόν στο επίπεδο αυτό, νομίζω ότι θα γινόμασταν εμείς γραφικοί αν δε μπορούσαμε να αποδεχτούμε ότι πλέον ζούμε στην πιο άγρια μορφή του καπιταλισμού. Σε μια ελεύθερη αγορά που, δεν ξέρουμε γιατί ακριβώς λέγεται ελεύθερη, με την έννοια ότι αυτή η ελεύθερη αγορά σκλαβώνει, μέρα με τη μέρα, δευτερόλεπτο με δευτερόλεπτο, τους ανθρώπους, το εργατικό δυναμικό όλων των χωρών.

Κώστας Γ. Είναι ελεύθεροι να σκλαβώνουν.

Κών/νος Μπ. Οπότε υπό αυτή την έννοια της εξουσίας, την εξουσία του χρήματος, που πια δεν είναι καν εξουσία του χρήματος, δηλαδή πια είναι ένα παιχνίδι σε υπολογιστές, δεν υπάρχει καν το ίδιο το χρήμα.. σε αυτό το οικονομικό παιχνίδι της εξουσίας, προφανώς και αποφασίζουνε ποιος θα ζήσει και ποιος θα πεθάνει και για πόσο θα ζήσει κάποιος και για πόσα θα πεθάνει κάποιος. Και διάβασα και τις προάλλες σε κοινωνικό μέσο δικτύωσης το εξής: «Συνεχώς επαναλαμβάνουμε ότι απέτυχε ο κομμουνισμός και ο σοσιαλισμός. Ο καπιταλισμός πού πέτυχε; πότε πέτυχε; Γιατί λέμε ότι έχουν αποτύχει τα άλλα συστήματα. Ο καπιταλισμός σε τι έχει πέτυχε ακριβώς;»

Κώστας Γ. Αποτυγχάνει παγκοσμίως για να πετύχει στη Σουηδία.

«εδώ στο νησί μας, όπως και αλλού, οι γάτες ξεχνάνε, οι άνθρωποι ξεχνάνε και η τρέλα δεν θέλει πολύ να φουντώσει πάλι, φτου ξανά κι απ την αρχή».

Κων/νος Μπ. Νομίζω ότι είναι χαρακτηριστικό της ανθρώπινης φύσης μας ξανά, η λήθη, γι' αυτό και έχει τη συνήθεια αυτός ο πλανήτης από τότε που δημιουργήθηκε να κάνει κύκλους. Είναι αυτό που λέμε «η ιστορία επαναλαμβάνεται». Αν είχαμε μνήμη δεν θα επαναλαμβανόταν, μάλλον. Δηλαδή η λογική αυτό λέει. Αν κάνω κάτι που μου προκαλεί κακές συνέπειες, εγώ ως άνθρωπος μέχρι να τελειώσει η ζωή μου θεωρητικά δεν θα το ξανακάνω. Αλλά νομίζω ότι πέρα από τη συνυφασμένη με την ανθρώπινη φύση αυτής της λήθης, κάπως.. είναι λίγο στοχευμένο όλο αυτό.. χωρίς να περάσουμε στη συνωμοσιολογία.. αλλά κάπως οι εξουσίες αυτού του κόσμου θέλουν να ξεχνάμε. Και το προωθούνε με κάθε τρόπο αυτό το πράγμα. Είτε μέσω των ΜΜΕ, είτε μέσω του ελέγχου της εκπαίδευσης, είτε μέσω του καταναλωτισμού.. πολλούς μοχλούς έχει αυτή η εξουσία να μας κάνει να ξεχνάμε. Το ότι μαθαίνουμε στην ιστορία ό,τι μας μαθαίνουνε είναι επίσης εξοργιστικό σχεδόν... αλλά δεν ξέρω και τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό. Ανήκω στο ρεύμα της απαισιοδοξίας... έχουμε ατομικά την τάση να ξεχνάμε. Ή έχουμε την τάση να θυμόμαστε με το κεφάλι μας, που ο άνθρωπος δε θυμάται με το κεφάλι του, θυμάται με το σώμα του. Αυτό το πολύ γραφικό: *το σώμα θυμάται* το έχουμε ξεχάσει μέσα στην κοινωνική δομή, μέσα στο χάσιμο αυτής της καθημερινότητας, μέσα στην ξεφτίλα των ανθρώπινων επαφών, των διαπροσωπικών σχέσεων, και το πώς έχουν εκπέσει αυτά τα πράγματα. Έχουμε ξεχάσει να θυμόμαστε το σώμα μας, να θυμόμαστε με την αφή, με την αφή ή την γεύση. Πριν διαβάζαμε αράδες του «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο», όπου έλεγε ο Προυστ ότι *σήμερα έφαγα ένα μπισκότο [τύπου] «Μιράντα» και θυμήθηκα στο χωριό μου κάθε πρωί που η γιαγιά μου, μου έδινε το μπισκότο «Μιράντα».. και θυμήθηκα ότι η γιαγιά μου είπε αυτά τα λόγια.. και θυμήθηκα πώς μύριζε το σπίτι.. και θυμήθηκα όλα αυτά. Από τότε έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια και τα «Μιράντα» τα βλέπω κάθε μέρα, σε ζαχαροπλαστεία, σε περίπτερα.. αλλά ποτέ δεν είχα θυμηθεί το χωριό μου, γιατί δεν είχα γευτεί το μπισκότο. Σήμερα που έφαγα ένα μπισκότο, μου ήρθε πίσω όλο το χωριό και όλες οι μνήμες. Γιατί μάλλον στην καθημερινότητα το έχω συνδέσει με πολλές άλλες καινούργιες εικόνες αυτό το μπισκότο, ξεχνώντας το τι σημαίνει για μένα αυτό το μπισκότο, γι' αυτό και επαναφέρω πόσο σημαντικές είναι και οι αισθήσεις της γεύσης, της αφής κτλ.. κι αυτό είναι κάτι που πιστεύω ότι έχουμε εγκαταλείψει λίγο εμείς στις μέρες μας..*

Πληροφορίες Παράστασης:

Σκηνική προσαρμογή: Βένια Σταματιάδη

Σκηνοθεσία: Κώστας Γάκης, Αθηνά Μουστάκα, Κωνσταντίνος Μπιμπής

Μουσική παραγωγή – σχεδιασμός ήχων: Στέφανος Τορτόπογλου

Σκηνικά-video: Μικαέλα Λιακατά

Κοστούμια: Βασιλική Σύρμα

Μουσική: Κώστας Γάκης

Μουσικός επί σκηνής- Live electronics : Στέφανος Τορτόπογλου

Κίνηση: Κική Μπάκα

Παίζουν (αλφαβητικά): Άρτεμις Γρύμπλα, Κλείτος Κωμοδίκης, Κώστας Μαγκλάρας, Σωτηρία Μαράθου, Αλκιβιάδης Μπακογιάννης, Νικόλας Παπαδομιχελάκης, Βίκτωρας Πέτσας. Θέατρο ΑΛΦΑ – Ιδέα

Πατησίων 37, Πολυτεχνείο

Τηλ.: (210) 5238742, 5221444